

besturenbulletin

Jaar 1 nr 1 medio 1998

Voorwoord

Van de voorzitter

Het doet mij genoegen namens het bestuur KNR het eerste nummer van het Besturenbulletin bij u te introduceren. We hebben lang nagedacht of het verstandig zou zijn een eenvoudig eigen besturenbulletin naast de vele tijdschriften, bulletins en brochures die u ontvangt, te verzorgen. Op grond van de signalen die ons bereiken zijn we echter tot de overtuiging gekomen dat een regelmatige informatie over die ontwikkelingen in de wereld van de religieuzen, de kerk en de samenleving die met name voor besturen van belang zijn, in een behoefte voorziet. Het is de bedoeling dat het 3 tot 4 maal per jaar verschijnt.

Wil zo'n informatiebulletin aan de verwachtingen beantwoorden, dan kan dat niet alléén van de redactie afhangen. Ook bijdragen van de zijde van de besturen zijn daarom welkom. In ieder geval hopen we, dat u uw opmerkingen, kritiek, suggesties naar aanleiding van dit eerste nummer aan onze redactie kenbaar zult maken. In de samenwerking tussen lezers en redactie kan dan een voor u allen bezienswaardig bulletin ontstaan.

Moge het bijdragen tot een steeds betere communicatie voor allen die bij de KNR betrokken zijn.

Zuster Rafaël Kops,
voorzitter KNR

Van de redactie

Na de toezending van een bundeling van teksten uit het 'nul-nummer', kunnen wij u hierbij het eerste officiële besturenbulletin aanbieden. Het scala aan onderwerpen is breed. Enerzijds wordt verslag gedaan van een vergadering binnen de directe eigen geledingen; anderzijds is er aandacht voor een jubilerende partnerorganisatie.

Een impressie van het BesturenBeraad: daarmee 'opent' de redactie. De laatste jaren werd u zo'n impressie met een mailing toegezonden. Maar zoiets hoort natuurlijk in een bulletin als dit thuis. Een uitgebreide terugblik vervolgens op een bijzondere vergadering van het Algemeen Bestuur SBCN. Een bezoek van de nuntius en een bezoek aan onder meer het Europees Parlement in Brussel zijn tenslotte zaken die niet iedere agenda lardereren. Ook van het KTU-symposium 'Monastiek leven in de stad?' wordt verslag gedaan. De redactie kroop tevens in de pen om een samenvatting te maken van het slotdocument van het Europees Roepingencongres.

De Kommissie Onderlinge Solidariteit werd door onze Vlaamse burenen benaderd voor een gezamenlijk project. Waar dat toe leidde, leest u tevens in dit bulletin. Verder een tekst over de 40-jarige Unie NKV, waarin ook de SNVR participeert. Korte berichten over (bij ons bekende) bestuurswisselingen, de Antoinette van Pinxteren-lezing en nieuwe gezichten op het bureau KNR completeren het geheel.

Ook voor de redactie is het nog even aftasten naar welke informatie u en onze belangstelling uitgaat. Daarom nogmaals:

reacties van harte welkom! Wij wensen u veel leesplezier!

De redactie

BesturenBeraad rond 'raster' en reorganisatie KNR

Een opbouwende en ontspannende sfeer: die kenmerkte de bijeenkomst van de besturen van de Samenwerking Monialen Belangen (SMB), de Samenwerking Broeder-Congregaties in Nederland (SBCN), de Samenwerking Nederlandse Priester Religieuzen (SNPR), de Samenwerking Nederlandse Vrouwelijke Religieuzen (SNVR) en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) op 9 juni jl. in 's-Hertogenbosch. Tijdens deze vergadering van het BesturenBeraad stond de reorganisatie van het bureau KNR centraal. Belangrijk aandachtspunt was daarnaast het zogenaamde raster, 'oog voor verschil en gelijkwaardigheid'.

"De KNR verkeert in een cruciale periode." Met die woorden opende zuster Rafaël Kops, voorzitter van het bestuur KNR, de reguliere (halfjaarlijkse) vergadering van het BesturenBeraad in juni. Woorden die veel minder zwaar klonken, dan een buitenstaander zou vermoeden. Want alom heerste een sfeer van opluchting omdat de eerste stappen op weg naar een nieuwe toekomst voor een efficiëntere KNR-organisatie concreet gezet zijn. De Commissie Reorganisatie Bureau (CRB) werd van harte welkom geheten tijdens de vergadering. Besproken werd onder andere een notitie van deze commissie over de toekomstige structuur en positie van het bureau KNR.

'Kema-keur'

Voor deze notitie was over het algemeen veel waardering. De leden van het BesturenBeraad vonden het vooral van belang dat in de notitie veel uiteenlopende zaken - die desalniettemin stuk voor stuk van belang zijn voor de toekomst van de KNR, het bureau en de medewerkers - nu eens overzichtelijk op een rij gezet waren. Gediscussieerd werd er even over een eventuele bemiddelende rol die het bureau KNR in de toekomst zou kunnen vervullen met betrekking tot advisering over aanvullende dienstverlening aan individuele instituten. De heer mr. C. van den Muijsenbergh, voorzitter van de CRB en interim-manager, zette zijn gedachten hierover uiteen. Hij sprak hierbij onder

andere over de noodzakelijke opbouw van een (data)bestand van externe deskundigen (betaalde krachten en vrijwilligers) die - na overleg met het bureau KNR en toekenning van een soort "KEMA-keur" - religieuze instituten terzijde zouden kunnen staan.

Extra vergadering

De leden van het BesturenBeraad vroegen vervolgens aan de Commissie Reorganisatie Bureau haar reorganisatieplannen verder uit te werken, met daarbij extra aandacht voor de functie-omschrijvingen van de verschillende medewerkers alsook de financiële consequenties van één en ander. Afgesproken werd om het uitgewerkte 'plaatje' tijdens een extra vergadering van het BesturenBeraad te bespreken. Op 10 september zal daarom wederom een bijeenkomst plaatshebben, waarna hopelijk de reorganisatie definitiever haar beslag kan krijgen.

Inhoudelijk thema

Niet alleen de reorganisatie en andere specifieke KNR-zaken bepaalden de agenda van het BesturenBeraad in juni. Ook deze keer was er aandacht voor een inhoudelijk thema. Het zogenaamde *'raster ten behoeve van het kerkelijk spreken over verschil en gelijkwaardigheid tussen vrouwen en mannen'* stond ditmaal centraal. Dorry de Beijer, SNVR-staffunctionaris, legde uit waarom het raster is ontwikkeld en waarvoor het bedoeld is. Daarna gingen de leden van het BesturenBeraad in groepjes met het raster aan de slag.

Gelijkwaardigheid

Het raster is eigenlijk een vervolg op de Vierde Wereldvrouwenconferentie die in 1995 plaats had in Beijing. Om de voortgang in Nederland daarvan te waarborgen, riepen de Nederlandse bisschoppen een speciale werkgroep in het leven. Deze werkgroep kreeg als taak een instrument voor te bereiden waarmee de bisschoppen en anderen in hun kerkelijk spreken de gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen zouden kunnen bevorderen en aldus bij zouden kunnen dragen aan een verbetering van de leefomstandigheden,

de kansen en posities van vrouwen, en in het verlengde daarvan van mannen. Het zogenaamde 'raster' werd ontwikkeld; een handvat om het eigen kerkelijk spreken verder vorm te geven door het te toetsen op beelden die worden uitgedragen van mannelijkheid en vrouwelijkheid, inclusief de daarmee samenhangende taal, benadering en ethiek.

Bijdrage leveren

Het raster is bedoeld om een bijdrage te leveren aan integratie van het hedendaagse emancipatieproces in het totale beleid van de Nederlandse kerkprovincie. Overigens wordt in een tekst van de kerkprovincie benadrukt, en dat herhaalde Dorry de Beijer tijdens de vergadering van het Besturen Beraad ook nog eens, dat niet enkel het taalgebruik nader bezien dient te worden op de daarin vertolkte opvattingen en visies over mannen en vrouwen. Het raster kan echter wel een bijdrage leveren "door vaak ongemerkt en onbedoeld versluiërend taalgebruik aan het licht te brengen, tevens een seksexplicitief perspectief te formuleren, het belang van inclusiviteit te verhelderen, en de betekenis van zorg aan te geven." Genoemde punten zijn de vier zogenaamde 'coördinaten' van het raster.

Moeder-beeld

Na haar inleiding over de ontstaansgeschiedenis en doel van het raster, lichtte Dorry de Beijer haar eigen ervaringen toe bij toepassing van het raster op het slotdocument van de synode over het religieus leven, *Vita Consecrata*. Hierbij merkte zij onder andere op dat in deze tekst, ondanks de speciale aandacht voor de betekenis van vrouwelijke religieuzen, de 'vooruitgang' gevangen blijft zitten in endocentrisch taalgebruik. "Onbedoeld worden bijvoorbeeld mannelijke religieuzen steeds voorgesteld als zonen en vrienden, terwijl bij vrouwelijke religieuzen alleen het moeder-beeld opgeroepen wordt. (...) Steeds zou eigenlijk getracht moeten worden om beelden te gebruiken die zowel voor mannelijke als vrouwelijke religieuzen herkenbaar zijn en die recht doen aan hun ontwikkeling."

Vastzitten

In kleine groepjes gingen de leden van het Besturen Beraad vervolgens zelf met het raster aan de slag. De tekst van de Paus bij gelegenheid van de 28e Internationale Dag voor de Vrede, werd daarbij als oefening

gebruikt. Na nadere bestudering verbaasde eenieder zich erover hoezeer deze tekst, gericht tot vrouwen, duidelijk met 'mannen-ogen' geschreven is. Tijdens de plenaire afsluiting van dit agendapunt spraken veel aanwezigen dan ook hun waardering uit voor (de introductie van) het raster. Zuster J. Stradmeyer ocd verwoordde haar gevoelens eerlijk en treffend: "Ik voel in het raster een duidelijke uitdaging. Want zonder dat we dat zo willen, zitten we zelf ook vast in geijkte denkbepelden, taalgebruik en zo meer."

Financiën

Naast de reorganisatie van het bureau KNR en genoemd raster, stonden ook nog enkele 'kleinere' punten op de agenda van het Besturen Beraad. Kort werd gesproken over de jaarcijfers van 1997 en de begroting van 1998. Omdat deze financiële zaken echter nauw samenhangen met de reorganisatie bureau, werden besluiten hierover nu niet genomen maar doorgeschoven naar de extra vergadering in september. Hetzelfde gold voor de werving van een beleidsmedewerker ouderenbeleid, waarover eigenlijk in december al een eerste besluit genomen was.

Solidariteitsinzet

Punt van aandacht was verder de inventarisatie van de solidariteitsinzet en de enquête die daarover naar de besturen verzonden is. Pater Piet Nelen c.ss.r., lid van het bestuur KNR, deelde mee dat uit de eerste reacties op de enquête blijkt dat niet bij iedereen bekend is dat alle gegevens in het onderzoeksrapport geanonimiseerd worden. De feitelijke cijfers, zoals ingeleverd door een instituut, komen dus alleen onder ogen van de onderzoeker! Pater Nelen benadrukte nog eens het belang van de enquête/het onderzoek. "Want door eventuele samenwerking, misschien te realiseren op basis van mogelijke uitkomsten, zouden projecten in de toekomst langer ondersteund kunnen worden", aldus het KNR-bestuurslid.

Viering 2000

Gesproken werd tevens over mogelijke plannen voor de viering van het jaar 2000. Een aantal leden van het Besturen Beraad had hierover, op basis van een korte vergadering, enkele globale voorstellen, ingediend. De leden van het Besturen Beraad vonden de gedane voor-

stellen erg globaal van karakter. Zij benadrukten het belang van nader 'onderzoek' naar manieren waarop de bezieling van de religieuzen verder gedragen kan worden. Een bezieling die onlosmakelijk verbonden is met de plaats van gemarginaliseerden in kerk en samenleving. De samenwerkingsverbanden besloten nogmaals ieder een lid af te vaardigen naar de Werkgroep 2000. Nadere informatie hierover volgt in een later stadium.

Documentairereeks?

Myriam van den Hurk, hoofd afdeling communicatie, deelde in dit kader overigens mee dat de commissie communicatie in contact is met de KRO/RKK en de KTRO (de Vlaamse KRO) om te bekijken of het mogelijk is voor het televisieseizoen 2002 of 2003 (programmeringen worden

zeer vroegtijdig vastgesteld) gezamenlijk een documentairereeks te produceren, gewijd aan de spiritualiteit van religieuzen. Een besluit hierover hangt echter nauw samen met de verdeling van zendtijd en beschikbare financiën. Ook hiervoor geldt dat, wanneer meer gegevens bekend zijn, nadere informatie volgt.

Meer informatie over het genoemde 'raster' is opgenomen in Kerkelijke Documentatie, jaargang 26, nr. 4/5 van de afdeling Pers en Communicatie van het SRKK in Utrecht, telefoon 030-2334244. Een los exemplaar kost f 5,50.

(MvdH)

Geen twijfels over belang "monastiek leven in de stad"?

Monastiek leven in de stad ? Nieuwsgierig naar het antwoord op die vraag was een grote groep mensen op 5 juni jl. bij elkaar in de Janskerk, midden in de stad Utrecht. Kloosters van de Benedictijnse traditie vind je normaal op het platteland, in gebieden waar rust en stilte heersen. Maar de vraag is of het monastiek leven ook in de stad gestalte kan krijgen, in een omgeving van lawaai, onrust en haast. Het wordt geprobeerd, al langere tijd in Parijs door de Communautés de Jérusalem; er zijn ook voorzichtige pogingen in Amsterdam en in Utrecht wil een groep het gaan proberen. Met het oog op die groep had de KTU de studiedag "Bloei in de woestijn" georganiseerd.

Prof. dr. J. Wissink legde uit waarom monastieke spiritualiteit belangwekkend is voor professionele theologen. Theologie mag niet alleen rationale wetenschapsbeoefening zijn, maar moet zich goed realiseren dat het geheim van de levende God haar centrum is. Monastiek levenden herinneren daar steeds aan. Ook theologen moeten de Schrift kunnen lezen als in de lectio divina van de monniken en monialen om hun theologie levend en spiritueel te houden. En de monniken en monialen zijn een toonbeeld van het volhouden in het geloof zonder dat zij het intellectueel doorgronden. Hun ritme van

leven helpt hen daarbij.

Ervaringen

Er zijn in Nederland ook al enige ervaringen opgedaan met monastiek leven in de stad: daarvan verhaalde Ton Nuy osb van de Benedictusgroep, die al 30 jaar in de stad Nijmegen woont. Hij stelde dat de abdijen, die Benedictus van Regel volgen, nog steeds toonbeeld zijn van de vorm die hun leven kreeg in de middeleeuwen. Naast de Benedictijnse traditie ontstonden in de middeleeuwen andere religieuze families, die aansloten bij de opkomende stadscultuur.

Dialoog

Welke problemen ontmoet traditioneel Benedictijns leven als het de moderne samenleving opzoekt? Als leden van een gemeenschap op de moderne manier de kost gaan verdienen, is dat ieder afzonderlijk via een baan. Dit heeft invloed op het gemeenschapsleven en de gestalte van de gezamenlijke vieringen. En Benedictus' regel kent een patriarchaal gezag: dat moet nu in dialoog worden uitgeoefend. Het leven in een abdij was (is?) heel uniformerend en dat botst met het moderne klimaat van individualisering en pluri-formiteit. En de relatie man-vrouw, zowel als het denken over seksualiteit is sterk veranderd.

Behalve de kwestie van de eventuele baan lijken dit problemen die ook het leven in de abdijen beïnvloeden. Dus daarmee is nog niets gezegd over 'monastiek leven in de stad'.

God-zoeker

Nuy stelde dat dat moet uitgaan van drie fundamentele opties uit Benedictus' Regel. De eerste en belangrijkste is dat de monnik/moniale een God-zoeker is, die de persoonlijke omgang met God zoekt, geen godgeleerde. De eerste vraag bij ieder experiment is daarom: zoekt men God? Het chritocentrische aspect van de Regel vraagt dat de monastieke communiteit aandacht heeft voor gekwetste mensen. En de Regel vraagt nadrukkelijk om nederigheid en bescheidenheid, rust en stilte: dan pas kan men God zoeken. Vervolgens spraken de psychiater dr. Hoenders en zuster Minke de Vries, priorin van Granchamps (ook aan te duiden als de vrouwelijke tak van Taizé) over contemplatief leven in het algemeen.

Uitdagender

Veel uitdagender was de inbreng van mgr. H. van Luyn sdb. Die wilde als bisschop en als religieus uitdrukkelijk positief tegenover "de stad" staan, omdat die

bijvoorbeeld mensen de vrijheid geeft hun eigen keuzes te maken en te realiseren. Die positieve houding duidde hij als een bijbels geïnspireerde: wij zijn op weg van het aards paradijs naar de Stad Gods van de Apocalyps! Maar in die stad kan de christelijke traditie alleen verder gedragen worden door persoonlijke toeëigening ervan: via instituties en structuren (alleen) lukt dat niet! Daarom hoopt hij op een nieuwe Moderne Devotie, een sober en nuchtere spiritualiteit, die de stad als thuisbasis heeft en mensen in de stad adequaat aanspreekt. En dat bisschop Van Luyn graag een monastieke communiteit in zijn bisdom zou zien, is een bekende diepgewortelde wens van hem! Kregen wij op de studiedag een antwoord op de vraag of "monastiek leven in de stad een kans heeft"? Kant en klare tips waren er niet, eerder kreeg je de neiging de tegenvraag te stellen: "Waarom niet?" Het belang van een degelijk nieuw monastiek leven werd door niemand in twijfel getrokken.

Overigens verschijnen de teksten van de voordrachten in het derde nummer van jaargang 1998 in het Benedictijns Tijdschrift (van de Adelbertabdij in Egmond)

(AL)

Korte berichten van besturen en werkgroepen

Gedurende de afgelopen maanden zijn binnen verscheidene religieuze instituten nieuwe oversten benoemd dan wel 'zittende' provinciaals herkozen. Hierbij een overzicht hiervan, aangevuld met enkele andere, kleine berichten, onder andere van enkele werkgroepen/commissies.

Sinds 1 mei is B. Pex regionaal overste van de *congregatie van Mill Hill missionarissen*. Sinds 1988 was hij werkzaam bij AMA.

Het nieuwe regionaal bestuur bestaat verder uit: Frans Mol, vice-regionaal, en de raadsleden Joost Beemster, Cor Rothweiler en Dirk van de Riet.

Bij de *Minderbroeders Franciscanen* is J. van Duijnhoven herkozen. Jan van Duijnhoven was de voorafgaande 6 jaar ook al minister provincialis. Het bestuur bestaat verder uit: Martien van Hemert, vice-provinciaal, Huub Hodzelmans (lid), Jan van den Eijnden (lid), Theo van Adrichem (lid).

Bij de *Vereniging van Catechisten* is Ton van Haren gekozen als voorzitter. Het bestuur bestaat de komende bestuursperiode verder uit: Riet Marijnissen, Cor Prinse en Odette Bouttefeux.

Bij de *Franciscanessen van Charitas* is Liduina van Rattingen gekozen als algemene overste. Het bestuur wordt verder gevormd door: Gertrudis Potters, Paschalis van Wesel, Evermoda Elst en Felicia Verstraaten.

Bij de *Orde der Augustijnen* is Bob Bodaar herkozen als Prior Provinciaal. Verder wordt het provinciaal bestuur gevormd door Louis Mulder, Paul Clement, Martijn Schrama, Wim Sleddens, Piet Giesen en Leo Gevaert.

Ook bij de *Kruisheren* werd de provinciaal, namelijk D. Boereboom herkozen. Dick Boereboom vervult deze taak al sinds 1992. Het provinciaal bestuur bestaat verder uit F. Bull, J. Boets, H. Leermakers en L. Sips.

Op voordracht van de medebroeders van de *Missionarissen van het Goddelijk woord*, heeft het generaal bestuur SVD als provinciaal herbenoemd: A. Verschuur. Antoon Verschuur bekleedt deze functie al sinds 1995.

Het bestuur wordt verder gevormd door Koos van Schie, vice-provinciaal en gedelegeerde voor België, en de raadsleden Joep Heinemans, Marcel Heyndriks, Kees Maas, Herman Wijtten en Leo van der Helm.

Van het provinciaal bestuur van de *fraters van Utrecht* kwam het bericht, dat de provinciaal overste van die congregatie -- frater Tone Rotink -- zijn functie heeft moeten neerleggen vanwege ziekte. Hij wordt opgevolgd door frater Wiro Weersink. Het kieskapittel van de fraters, dat op 22 juni jl. bijeenkwam, heeft bovendien frater Henk Huirne tot lid van het provinciaal bestuur gekozen. Dat bestuur is nu als volgt samengesteld: fr. Wiro Weersink (prov. ov.), fr. Bernard Dreuning (plv. prov. ov.), fr. Daan Boonman (lid), fr. Wim Versteeg (lid) en fr. Henk Huirne (lid).

Het bestuurshuis van de broederscongregatie Onze Lieve Vrouw van Zeven Smarten -- in het kort: de *broeders van Amsterdam* -- heeft per 1 juli jl. een ander onderkomen gekregen. Het oude adres was: Jan van Goyenkade 14 te Amsterdam, dat is nu: Bestuurshuis, Rijnsburgerweg 4-E.70, 2215 RA Voorhout. Telefoon: 0252 - 22 21 77. Fax: 0252 - 22 21 75. De provinciaal overste -- broeder Amatus Meurders -- is met ingang van

dezelfde datum in het bestuurshuis woonachtig.

Geen Nationale Vredesdag

De *Werkgroep Vredesvraagstukken* van de SNVR deelde mee dat er dit jaar geen Nationale Vredesdag voor Religieuzen plaats heeft. De werkgroep nam dit besluit in verband met de speciale Internationale Acht Mei Manifestatie. Deze bijeenkomst heeft op zaterdag 29 augustus a.s. plaats in het congrescentrum MECC in Maastricht. Het motto luidt: Europa: geld of leven. Voor meer informatie over deze bijeenkomst: Acht Mei Beweging, Brigittenstraat 15, 3512 KJ Utrecht, telefoon 030-2343356.

Informatiebehoefte

De *Commissie Communicatie* van de KNR is op dit moment druk bezig met een onderzoek naar de informatiebehoefte van individuele religieuzen in Nederland. Sinds het opheffen van het Tijdschrift Nederlandse Religieuzen (TNR) in 1995, blijft bij tijd en wijle de roep om een nieuw eigen medium klinken. De speciale KNR-commissie wil graag weten of deze roep de stem van een meerderheid van de Nederlandse religieuzen vertolkt. Vandaar het onderzoek.

In het onderzoek wordt bekeken of er door het wegvallen van TNR een blijvende leemte in de informatievoorziening is ontstaan. Onderzocht wordt welke bladen individuele religieuzen nu lezen, en in welke mate zij door deze bladen in hun informatiebehoefte voorzien worden. Bekeken wordt aan wat voor informatie religieuzen nog meer behoefte hebben, en of er voldoende draagvlak voor een eventueel nieuw medium, in welke (nader te bepalen) vorm dan ook, zou bestaan.

Voor het onderzoek is in mei een groot aantal besturen benaderd om adressen van hun individuele leden te verstrekken. Gelukkig mochten commissie en afdeling communicatie rekenen op de bereidwillige medewerking van zeer veel besturen. Uit de verstrekte adressen is een steekproef genomen van zeshonderd adressen, waar naartoe begin juli een vragenlijst gezonden is. Bij de uitgave van dit besturenbulletin, hadden maar liefst vijfhonderd respondenten gereageerd. Dit stelt

de commissie en afdeling in staat om dit najaar nog de resultaten in beeld te brengen!

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek, zal de commissie communicatie het bestuur KNR gaan adviseren over toekomstig beleid met betrekking tot de eventueel noodzakelijke voorzieningen voor communicatie met individuele religieuzen. Vanzelfsprekend zal de commissie hierover te zijner tijd nader berichten!

Broeders ontvangen nuntius en bezoeken Brussel

Om twee redenen zullen de leden van het Algemeen Bestuur van de SBCN terugkijken op een bijzondere voorjaarsvergadering. Op donderdag 23 april ontmoetten zij de apostolische nuntius in Nederland, mgr. Angelo Acerbi, en een dag later vertrok het gezelschap naar Brussel om een bezoek te brengen aan de instellingen van de Europese Gemeenschap.

Bezoek van de nuntius

Kort nadat mgr. Acerbi als apostolische nuntius in Nederland benoemd was, stuurde hij de besturen van de Nederlandse religieuze instituten een brief. Dat was in 1997. In dit schrijven liet hij weten, het zeer op prijs te stellen om geïnformeerd te worden over het leven en werken van de Nederlandse religieuzen. Een persoonlijke ontmoeting was daarvoor de aangewezen weg, zo meende hij. Voor de broeders resulteerde deze uitnodiging in de bijeenkomst van donderdag 23 april in Heeze, in conferentiecentrum "Kapellerput".

De bedoeling van deze dag was in de eerste plaats om de nuntius te informeren. Wat houdt de broeders bezig? Waarmee worstelen ze? Welke hoop koesteren ze? En welke hoopvolle ontwikkelingen zetten ze zelf in gang? Behalve het geven van informatie, waren tijdens deze dag ook belangrijk de woorden "ontmoeting", "uitwisseling" en "vieren" (van de eucharistie).

Broeder-zijn

Maar centraal bij alles stond het broeder-zijn. In de woorden die gesproken werden, in de persoonlijke ontmoetingen tijdens

de pauzes en het middageten, en in de eucharistieviering. De voorzitter, frater Jacques Scholte, sprak hier al over in zijn inleidende woordje, toen hij memoreerde aan een tekst uit Vita Consecrata. In paragraaf 60 noemt de paus vier dimensies van broederschap: broeders van Christus, van elkaar, van mensen, en broeders omwille van een grotere broederlijkheid in de kerk. Frater Scholte: "Deze kenmerken zeggen alles over de beweging en aanwezigheid van broeders. Het broederleven is een model (geen blauwdruk) van evangelisch leven. Een model met een eigen karakter om de broederschap op verschillende manieren vorm te geven. Om als broeders van Christus voor elkaar en voor veel mensen in de gemeenschap van het volk Gods deze broederschap te beleven, moet je wel zelf een bewogen mens zijn."

Iets van deze bewogenheid hebben de broeders tijdens deze dag willen delen. Met de nuntius en met elkaar.

Twee broeders waren uitgenodigd om een inleiding te verzorgen over broederzijn. Frater Harrie van Geene c.m.m. sprak over "broeders en hun spiritualiteit", terwijl zijn medebroeder frater Frans van Pinxteren inging op de huidige activiteiten van broeders. Zijn inleiding was dan ook getiteld: "broeders en hun aanwezigheid".

Meer bewust

Frater Van Geene liet in zijn verhaal de ontwikkeling zien van een "latente spiritualiteit" naar een meer bewuste uitdrukking en beleving van de "bron waaruit men leeft en werkt". Tot over de eerste helft van deze eeuw lag de nadruk vrijwel exclusief op het professionele aspect van het werken in scholen, opvoedingsinsti-

tuten en ziekenhuizen, terwijl er aan de eigen spiritualiteit maar met mondjesmaat aandacht werd geschonken. Men was vooral een werkgemeenschap. De laatste decennia hebben hierin verandering gebracht. Oorzaak hiervoor zijn gewijzigde omstandigheden in kerk en maatschappij, en binnen de religieuze instituten. Maar ook een meer bewust beleid van congregatiebesturen ten aanzien van zaken die “de binnenkant van het eigen leven” betreffen, is hier debet aan.

Eenstemmigheid

Wat is inhoudelijk gezien het resultaat van deze nieuwe interesse voor spiritualiteit? Ondanks de vele verschillen tussen de afzonderlijke congregaties, valt op dat er een grote eenstemmigheid bestaat over wat men beschouwt als de twee dragende pijlers van de spiritualiteit van broeders. Het gaat om de grondhouding van dienstbaarheid en om het broeder-zijn als een ideaal.

Dienstbaarheid is een cruciaal concept in het persoonlijk leven van broeders. In de vroege geschriften van veel congregaties wordt vaak het woord “barmhartigheid” gebruikt. Het is een mentaliteit die vandaag de dag opnieuw (veel) aandacht krijgt. Deze spirituele heroriëntatie resulteert -- concreet gezien -- in een aantal (meestal kleinschalige) initiatieven waarmee broeders beginnen, vaak in samenwerking met anderen.

En dan was er ook de aandacht voor broederschap als een ideaal. De broeders beschouwen de eigen naam “broeder” niet als een label, maar als een programma. Als broeders willen zij zich niet boven mensen opstellen, maar naast hen gaan staan. En als broedergemeenschap vormen zij niet slechts een team van collega's, maar zijn in de eerste plaats een geloofsgemeenschap van mensen die met elkaar het leven delen.

Verbondenheid

Er is in onze maatschappij een grote behoefte aan verbondenheid, zo meende frater Van Geene. Ook voor de verbondenheid en de samenwerking met leken is dit basisprogramma van “broederschap en dienstbaarheid” van betekenis. Rondom

een aantal broedercongregaties kan men vandaag de dag mensen aantreffen die willen delen in deze spiritualiteit van de broeders. Ze worden genoemd: vrijwilligers, vrienden, collega's, partners, geestverwanten, bondgenoten, sympathisanten, participanten en geassocieerde leden. Opvallend is dat de spirituele verbondenheid met de congregaties bij al dit soort groepen voorop staat.

Lange adem

Frater Van Pinxteren besteedde aandacht aan de vele manieren waarop broeders vandaag de dag aanwezig zijn in onze kerk en maatschappij. Zij zetten zich op verschillende niveau's in voor mensen. Als individuele broeder, als communiteit, of als provincie. De initiatieven zijn te veel om op te noemen (maar frater Van Pinxteren noemde er niettemin heel wat in zijn verhaal). Frater Van Pinxteren: “Bij alle voorbeelden van werkzaamheden die door broeders nu worden verricht kan men zeggen: dat doen leken ook; waarom zou je dan zeggen dat broeders juist om die activiteiten present zijn in kerk en maatschappij van onze tijd? Het is waar, er zijn heel veel diepgelovige, heel gemotiveerde leken. Het is echter niet vruchtbaar een vergelijkend warenonderzoek in te stellen. Ik wijs op de uitspraak die je vaak hoort: je kunt wel zien dat hij uit dat gezin komt; en zo hoorde ik persoonlijk vaak: aan jullie manier van werken kun je zien dat je tot eenzelfde gemeenschap behoort: dat kan alleen als in onze manier van werken de verwoorde spiritualiteit, handen en voeten krijgt. Bovendien valt leken op dat religieuzen zich langdurig voor eenzelfde activiteit inzetten; religieuzen zijn mensen met een lange adem. Dat heeft te maken met hun professie, waarbij ze zich toewijdden aan God door zich toe te wenden tot mensen.”

Na afloop van elke inleidingen was er de gelegenheid om met elkaar van gedachten te wisselen.

Optimistisch

Na afloop bedankte de nuntius de beide inleiders voor de woorden die ze gesproken hadden, vooral omdat ze zo optimistisch van toon en inhoud waren. Hij onderstreepte nog eens het grote belang

van broeder- en zusterschap voor onze tijd. Het maakt immers veel verschil of je het leven uitsluitend economisch en berekenend benadert, of vanuit de waarden van broederschap en dienstbaarheid. De nuntius meende dat zeker jongeren van nu openstaan voor deze waarden. Hij moedigde de broeders vervolgens aan om creatief in te blijven spelen op de noden van onze tijd. Broeders kunnen dat doen op hun eigen wijze. Toen hij eerder was uitgezonden naar de Pacifische eilanden en Nieuw-Zeeland, had de nuntius een broeder als secretaris. Toen hij zijn assistent op een dag vroeg waarom hij geen priester werd, antwoordde deze dat het voor hem als broeder eenvoudiger was om zich onder de mensen te begeven. Tot slot merkte de nuntius op, dat het samenzijn tijdens deze dag hem hoopvol had gemaakt voor de toekomst.

Bezoek aan Brussel

Een dag later gingen de leden van het Algemeen Bestuur naar Brussel, waar zij een bezoek brachten aan het Europees Parlement (boeiende rondleiding) en aan het Centre Oecuménique. In dit centrum is een aantal kerkelijke organisaties gehuisvest die relaties onderhouden met instellingen van de Europese Unie. Ook de religieuzen zijn hier vertegenwoordigd, doordat het secretariaat van de UCESM (de unie van Europese conferenties van hogere oversten) er is gevestigd. De bestuursleden werden geïnformeerd over een aantal van deze organisaties. Ook vonden er gesprekken plaats met Thomas Jansen -- medewerker bij de Europese Commissie voor de "Cellule de prospective" -- en met mgr. Luc de Hovre s.j., hulpbisschop van Mechelen-Brussel.

Bezieling

Thomas Jansen gaf informatie over de *Cellule de prospective*, een studiegroep van de Europese Commissie die in 1989 in het leven werd geroepen door Jacques Delors, de voormalige voorzitter van die commissie. De twaalf mensen die binnen deze studiegroep samenwerken denken na over de toekomst van Europa. Een belangrijk aandachtspunt is voor hen de "bezieling" van Europa. De Europese eenwording zou niet verstaan moeten worden als een onderneming die alléén de econo-

mie betreft, maar ook als een ethisch/spiritueel project. De beginverdragen die leidden tot de oprichting van de unie spreken hier expliciet over, terwijl in de meer actuele teksten deze dimensie op de achtergrond is geraakt. De studiegroep vraagt hier aandacht voor en zoekt onder andere contact met de kerken om als partners na te denken over de "ziel van Europa".

Netwerk

Zuster Margaret Clark -- stafmedewerker -- vertelde over de werkzaamheden van het *Africa Europe Faith and Justice Network*. Het gaat om een netwerk van religieuze instituten, die door middel van lobbywerk proberen te bevorderen dat er meer rechtvaardigheid en gelijkheid komt in de relatie tussen Afrikaanse en Europese landen. Men volgt het Afrika-beleid van de Europese Unie nauwgezet en probeert de beslissingen gunstig te beïnvloeden. De activiteiten van de *European Ecumenical Commission for Church and Society* werden toegelicht door Keith Jenkins, algemeen secretaris van EECCS. Deze organisatie vormt een belangrijke schakel tussen de bij de EECCS aangesloten kerkgenootschappen en de instellingen van de EU. De taken van EECCS zijn: 1. het dagelijks volgen van de activiteiten van de instellingen van de EU en van de Raad van Europa, 2. het informeren en consulteren van de kerkelijke achterban over actuele issues, 3. het formuleren van representatieve standpunten namens de kerken.

Raakvlakken

Eenzelfde soort takenpakket kent ook de permanente secretaris van de UCESM in Brussel, zuster Françoise Pecqueraux. Zij richt zich echter speciaal op de Europese conferenties van hogere oversten, die zij informeert over actuele zaken die aan de orde zijn binnen de EU en die raakvlakken hebben met het leven van religieuzen. Een probleem dat zuster Pecqueraux signaleerde is echter de verbrokkeling van de inbreng vanuit de kerken. Er zijn heel wat christelijke groepen in Brussel actief, maar men mist de onderlinge coördinatie. De voorzitters van de katholieke organisaties worden nu bij elkaar geroepen om te komen tot een betere samenwer-

king. De nuntius die namens het Vaticaan bij de EU zal worden benoemd -- een nieuwe functie -- kan in dit opzicht een belangrijke rol gaan spelen.

Veel indrukken

Het bezoek aan Brussel werd afgesloten door het gesprek met mgr. de Hovre. De leden van het Algemeen Bestuur deelden met hem de vele indrukken die men had opgedaan tijdens deze boeiende dag. Mgr. de Hovre vertelde welke consequenties voortkomen uit het gegeven dat Brussel zo'n belangrijke vergaderstad is geworden. Grote gedeelten van Brussel worden gesloopt omwille van de bouw van steeds weer nieuwe kantoren. Gevolg is een sociale problematiek voor veel mensen, die ook te maken heeft met de ongewoon hoge kosten van het wonen in de stad. Hij ging ook in op het pastorale werk voor de EU-ambtenaren. Er is veel versnippering doordat er zoveel mensen uit verschillende landen werken. Toch probeert men pastoraal werkzaam te zijn onder de employés van de EU, o.m. door het organiseren van ontmoetingen binnen een foyer.

() Indien men de inleidingen wil lezen: deze zijn te verkrijgen bij André Stuart, tel. 073-6921366*

(AS)

Karwei voor veertigjarige Unie NKV nog niet geklaard

Voor de emancipatie van vrouwen, en meer specifiek de waardering van het werk dat vrouwen verzetten, hebben de vrouwelijke religieuzen in Nederland zich van oudsher sterk gemaakt. De afgelopen decennia deden zij dat steeds bewuster, binnen SNVR, maar ook in breder verband, namelijk dat van de Unie NKV. Dat was en blijft zo, want ondanks verbeteringen is het karwei nog lang niet geklaard.

Op 13 mei vierde de Unie Nederlandse Katholieke Vrouwenbeweging (Unie NKV) haar 40e verjaardag. Een ogenblik waarop enerzijds tevreden op het verleden terug-

geblikt werd. Een ogenblik ook om te benadrukken dat het karwei nog niet geklaard is. Want de waardering voor het werk van vrouwen laat nog steeds te wensen over. Daarom is er toekomst voor de Unie NKV. Een toekomst waarin het huidige bestuur ook een duidelijke rol ziet voor de (leden van de) SNVR, al neemt het aantal zusters af. Hun inbreng blijft essentieel, aldus voorzitter zuster Liduine Houtsma. "In het verleden zijn religieuzen vaak degenen geweest die hun nek hebben uitgestoken. Zij kunnen dat nog steeds 't gemakkelijkst doen. Want als religieus heb je bij wijze van spreken niets te verliezen, geen baan of huis, hooguit wat vrienden of vriendinnen. Je bestaans-

grond kan echter geen mens je afnemen."

Krampachtig

"Veel van wat in de kerk gebeurt is vrouwenwerk. Het wordt tijd dat dat werk 'zichtbaar' wordt gemaakt, bijvoorbeeld in de vorm van openstelling van allerlei bestuurlijke ambten voor vrouwen. Aan bekwame vrouwen ontbreekt het niet. De katholieke kerk in Nederland kan putten uit een heel arsenaal theologes en uit de ervaringsdeskundigheid van veel vrouwen. Maar dat gaat nog moeizaam en krampachtig. Kerkleiders zeggen wel steeds dat vrouwen zo nodig zijn voor de kerk, maar blijven vervolgens onder andere in gebreke als het gaat om het ter beschikking stellen van financiële middelen". Dat schreef zuster Liduine Houtsma, voorzitter van de Unie Nederlandse Katholieke Vrouwenbeweging (Unie NKV), bij gelegenheid van het veertig-jarig jubileum. Woorden waar zij nog steeds achter staat. "Vrouwen worden wel veelvuldig geconsulteerd door de bisschoppen, maar daar blijft het dan bij. Voor mogelijke bestuursfuncties wordt er toch weer vaak aan ons voorbijgegaan. Door actief mensen voor te dragen aan de hand van een databank met mogelijke kandidaten, hopen we onder andere dat in de toekomst te veranderen."

Krachtenbundeling

De Unie NKV is een samenwerkingsverband van vier landelijke katholieke vrouwenorganisaties: Katholieke vrouwendispuut, Katholieke Vrouwengilde Nederland, Plattelandsvrouwen Nederland en de Samenwerking Nederlandse Vrouwelijke Religieuzen.

Het doel bij de oprichting op 24 januari 1958 was de bundeling van krachten van katholieke vrouwenorganisaties om vrouwen te stimuleren te werken aan persoonlijke bewustwording en ontplooiing, en samen met andere vrouwen(organisaties) te strijden voor erkenning en in praktijk brengen van de rechten van de vrouw in maatschappij, cultuur, politiek en kerk.

Die oorspronkelijke doelstelling is nog steeds actueel. "Helaas, zou je bijna zeggen, want de gewenste veranderingen in maatschappij en kerk gaan erg langzaam. Met de bewustwording en ontplooiing van

vrouwen zit het langzamerhand wel goed. De Unie en haar organisaties richten zich nu kritischer op maatschappelijk - en kerk - politiek terrein." Zo is de Unie actief betrokken bij acties als 'Weduwen in de kou', de 24-uurseconomie, en rondom vraagstukken als het armoede-probleem, het asielszoekersprobleem, vrouwenhandel en geweld tegen vrouwen.

Verenigd meerwaarde

De Unie NKV kampt met een dalend ledenaantal. Iets dat inherent is aan het teruglopend aantal leden van de vier partnerorganisaties. Katholieke vrouwenorganisaties zijn bij de huidige generatie jonge vrouwen niet zo 'in'. De behoefte om binnen een katholiek clubverband te werken aan waardering voor de inbreng van vrouwen neemt af. Een ontwikkeling die zuster Liduine kan verklaren, maar toch met lede ogen aan ziet. "Juist in deze tijd, nu meer vrouwen maatschappelijk van zich laten spreken, zouden we bij elkaar herkenning moeten zoeken, en vervolgens samen naar erkenning moeten streven, ook binnen onze geloofsgemeenschap", aldus de gedreven voorzitter. Zij leeft in de rotsvaste overtuiging dat vrouwen verenigd beleidsmatig ook voor de katholieke kerk meerwaarde kunnen hebben.

En ook al heeft niet iedere boodschap de beoogde uitwerking, zuster Liduine 'knokt' verder. "Want ik geloof nog steeds dat ieder signaal dat we uitzenden, de moeite waard is. Ieder druppeltje dat op een steen valt, draagt bij aan het uithollen van die steen. Daardoor kan uiteindelijk een onderstroom ontstaan; een onderstroom die bijdraagt aan veranderingen." Uiteindelijk rekent de huidige voorzitter erop dat de activiteiten van een organisatie zoals de Unie NKV er toe bijdragen dat de plaatselijke geloofsgemeenschappen uitgroeien tot plekken waar mensen gezien worden, en mogen zijn zoals ze zijn. "Dat er geen uitsluiting plaats vindt, maar respect is voor elkaar als man en als vrouw, als mens!"

Inbreng waarborgen

De situatie in kerk en samenleving geeft voor de Unie NKV geen aanleiding om na de viering van haar veertig-jarig bestaan op haar lauweren te gaan rusten. Zolang

de gelijkwaardigheid tussen vrouwen, en tussen vrouwen en mannen niet is gerealiseerd, blijft er volgens zuster Liduine genoeg reden voor een krachtig voortbestaan van de Unie. "Wellicht zullen we in de toekomst andere vormen van Unie-zijn moeten vinden, passend bij de veranderingen in de samenleving. Maar zolang ons doel niet gerealiseerd is, moeten we door." Of daar in de toekomst de SNVR in dezelfde mate bij betrokken kan blijven, is echter de vraag. Door de vergrijzing blijkt het steeds moeilijker vrouwelijke religieuzen voor commissies en werkgroepen te vinden.

Zuster Liduine doet er toch alles aan om de inbreng van de religieuzen zo lang als mogelijk te waarborgen. In dat streven weet zij zich gesteund door het bestuur van de Unie. De bijdrage van de SNVR-leden blijkt namelijk zeer gewaardeerd te worden. De Unie-voorzitter verwondert zich er niet over: "De vertegenwoordigers van de SNVR hebben altijd op een achterban mogen rekenen waarin zij de ruimte kregen om zich enerzijds te ontwikkelen, maar anderzijds ook om zich vrij uit te spreken. De Intentieverklaring gold en geldt daarbij als belangrijke ruggesteun: het verwoordt je gezamenlijk geloof, de krachten van waaruit en voor wie wij vrouwelijke religieuzen werken."

ringen, alsook op basis van de uitwisseling van ervaringen met uiteenlopende groepen vrouwen, het vuur voor elkaar brandend houden en willen houden. "Ook al neemt zowel bij de Unie NKV, maar nog veel sterker bij de SNVR het kwantitatieve aantal af, de inzet van onze vrouwen groeit. Ondanks tegenslagen hebben we het gevoel dat we samen aan iets bouwen. En daar gaan we op uiteenlopende manieren mee door, bijvoorbeeld door - zoals op dit moment zeer actueel is -, binnen onze eigen kringen het zogenaamde raster te promoten, dat bewustwording creëert met betrekking tot de verborgen vrouwonvriendelijkheid van bepaalde teksten (zie ook verslag besturenberaad, elders in dit bulletin, red.). Met dat soort zaken blijven we doorgaan, net zolang totdat de feitelijke gelijkwaardigheid tussen vrouwen en mannen in maatschappij en in kerk gerealiseerd is."

(MvdH)

Vruchten plukken

Overigens heeft niet alleen de Unie NKV van de inbreng van zusters mogen profiteren (in de goede zins des woords), maar heeft ook de SNVR andersom vruchten mogen plukken van ontwikkelingen binnen de Unie. "Wij religieuzen hebben binnen Unie-verband geleerd hoe belangrijk het is zelf meer naar vrouwen te luisteren. Als zusters gingen wij soms gemakkelijk aan zaken voorbij die we zelf niet ervoeren of konden ervaren", vertelt zuster Liduine openhartig. Vrouwen met gezinnen waren en zijn daar volgens haar meer in getraind. "Dagelijks proberen zij in hun familie de dialoog gaande te houden. Aan de levenswijsheid die dat oplevert, hebben wij ook mogen proeven."

Samen bouwen

Dat heeft ertoe bijgedragen dat zusters ook zelf meer zijn gaan luisteren naar elkaar. En op grond van wederzijdse erva-

KOS wisselt ervaringen uit met Vlaamse vrienden

Op 27, 28 en 29 mei 1998 werden de zogeheten "Dagen van Tongerlo" gehouden. Tijdens deze twee keer per jaar plaatsvindende algemene vergaderingen voor de mannelijke religieuze oversten in Vlaanderen (VHOB) ontmoeten de hogere oversten elkaar rond een bepaalde thema. Deze keer stond Solidariteit tussen Orden en Congregaties centraal. Ruim 50 hogere oversten van de priesterreligieuzen en de broeders in Nederlandstalig België waren in de abdij van Tongerlo aanwezig, evenals KNR'er Rogier Moulen Janssen.

De voorzitter van de VHOB, broeder Renee Stockman, had de secretaris van de Commissie Onderlinge Solidariteit (KOS) uitgenodigd een inleiding te houden over de werkzaamheden van deze commissie en het kader te schetsen, waarbinnen deze activiteiten plaatsvinden. De directe aanleiding voor deze uitnodiging vormde een verzoek gericht aan de KOS tot financiële steun aan een contemplatieve gemeenschap in Belgisch Limburg. De KOS achtte het zinvol met de Belgische "KNR" over deze aanvraag van gedachten te wisselen.

Blik in de keuken

Aangezien in Vlaanderen geen vergelijkbare commissie functioneert en toch ook hier de behoefte aan gestructureerde onderlinge solidariteit steeds meer wordt gevoeld, kon door middel van dit contact een blik in de keuken van de KOS worden geworpen.

Tijdens een inleiding zette de KOS-secretaris onder andere de plaatsbepaling en de doelstellingen van de KOS uiteen. Met name de taakomschrijving, die een driedovoudige opdracht omvat, werd uitvoerig belicht.

Deze opdrachten zijn:

1. Het onderzoeken en beoordelen van aanvragen van religieuze instituten en nieuwe vormen van religieus leven, die financiële hulp zoeken en die daarbij een beroep doen op de onderlinge solidariteit van religieuze instituten in Nederland;
2. Het nagaan of een schenking of lening in de kapitaalsfeer omgeven moet worden met een overeenkomst van geldlening;

3. Het bemiddelen - wanneer op de aanvraag positief door de KOS geadviseerd wordt - tussen het hulpzoekende religieus instituut en een of meer hulpverlenende religieuze instituten.

Ook over de doelgroep werden de aanwezigen geïnformeerd. Bij de KOS gaat het vooral om algemeen aanvaarde georganiseerde hulpverlening van religieuzen voor religieuzen. Eigenlijk als het ware de vanzelfsprekende 'familiehulp'. De bedoelde onderlinge hulpverlening is enerzijds bestemd voor bejaarde religieuzen en hun huisvesting, aan de andere kant voor het stimuleren van religieus-leven-van-morgen. Door de Commissie komt de solidariteit van religieuze instituten met gemeenschappen die hulp nodig hebben tot uitdrukking. Maar, zo werd wel in de inleiding benadrukt, nieuwe religieuze gemeenschappen worden pas tot de doelgroep gerekend, als deze aantoonbare banden onderhouden met bestaande canonieke religieuze instituten.

Onder nieuwe religieuze gemeenschappen worden die gemeenschappen gerekend, die een gezamenlijk leefpatroon hebben, waarvan een evangelische houding en gemeenschappelijk gebed de basis vormen en die een goede band onderhouden met de lokale geloofsgemeenschap.

Verbreiding

De onderlinge solidariteit is er voor KNR-leden en voor die nieuwe gemeenschappen die banden met een KNR-lid onderhouden. Dit houdt een verbreiding van de doelgroep in, maar aangezien de KNR binnen Nederland opereert betekent dit ook weer een inperking. In principe bestaat echter de mogelijkheid dat een in Nederland gevestigd religieus instituut bij de KOS een project-aanvraag indient ten behoeve van medezusters en of -broeders in Europa die tot dezelfde gemeenschap behoren. De aanleiding voor de uitnodiging aan de KOS, de monialen gemeenschap in Belgisch Limburg, valt binnen deze categorie.

Naast deze taakomschrijving is ook uitleg gegeven over de criteria, voorwaarden en procedures die de KOS hanteert. Tevens is de aanwezigen uitleg gegeven over de wijze waarop voorwaarden en procedures worden gehanteerd.

Praktijk gericht

De hogere oversten hadden veel belangstelling voor de praktijkgerichte aanpak en de manier waarop de contacten met de religieuze instituten in Nederland plaatsvinden. In het najaar zal met de voorzitter van de VHOB daarom een evaluatie plaatsvinden en bekeken worden of en hoe in België een commissie, vergelijkbaar met de KOS, zou kunnen worden

opgericht. De KOS heeft aangeboden daar waar nodig hulp te verlenen.

Op 16 juni 1998 heeft er ook overleg met de Unie van de Religieuzen van België (URB) plaatsgevonden. Dit overleg heeft geresulteerd in een uitnodiging om op 8 oktober een vergadering van de URB met de vicarissen van de vijf Vlaamse bisdommen bij te wonen.

(RMJ)

Slotdocument Europees Roepingencongres in een notendop

Vorig jaar mei had in Rome een congres over het roepingenvraagstuk plaats. Onder de vele gedelegeerden uit de landen van Europa waren W. van Luyn sdb en M. Zahn namens de Nederlandse religieuzen. In het najaar 1996 verscheen al het Werkdocument voor het congres, "Roepingenpastoraat in de particuliere kerken van Europa." Recent verscheen het slotdocument van het congres, dat samengesteld is door enkele Vaticaanse instanties. Het is getiteld "Nieuwe roepingen voor een nieuw Europa."

Het voorbereidend document constateerde een gestage daling van het aantal priesters en religieuzen in Europa en een toenemende vergrijzing. Er werd gesteld dat er een grote discrepantie is tussen de inzet voor het roepingenpastoraat en de concrete resultaten ervan. Is het dieptepunt van de crisis al bereikt, wordt gevraagd.

De centrale vragen voor het congres waren dan ook: "Wat ontbreekt er aan het huidige roepingenpastoraat om meer antwoorden op te leveren? Wat kan de gepaste 'kleine stap zijn' om onze kerken tot nieuwe bloei te brengen?"

Over die beide vragen in hun onderling verband zou theologisch wel wat te zeggen zijn, maar de vraag is nu of het slotdocument concrete antwoorden op die vragen geeft.

Het slotdocument is een boekje van 120 bladzijden; het heeft vier delen en 39 paragrafen.

Hoofdoorzaken

Het slotdocument wijst twee hoofdoorza-

ken aan voor het actuele geringe aantal roepingen:

- de maatschappelijk-culturele bestaat erin dat er in de Europese samenleving geen duidelijke ethische oriëntering bestaat, omdat men het niet eens kan worden over de centrale zingevende waarden voor het leven: er is een "ethisch neutrale maatschappij". De ethisch relativisme leidt niet tot het aangeven van idealen voor de (persoonlijke) toekomst.

- de kerk zelf wordt door de jeugd niet gezien als de instelling, die antwoorden geeft op hun vragen en hun zoeken. Jongeren zijn bevreesd dat een leven binnen de kerk hun vrijheid beperkt.

De Europese jeugd wordt beschreven als "gedesoriënteerd, maar niet zonder hoop; beïnvloed door het ethisch relativisme, maar ook met een wil om een 'goed leven' te leiden; bewust van de behoefte aan heil, maar niet wetend waar dat te vinden."

Om hen te bereiken is voor het evangelie en de kerk een "nieuw inculturatie-proces" nodig, opdat blijkt dat zij dé blijde boodschap brengen, die in staat is te beantwoorden aan de verwachtingen van de jeugd en die licht brengt in hun zoektocht. De kerk moet "vrij, open en dynamisch kunnen verschijnen, het lijden van de mensen nabij, open voor allen, de gerechtigheid bevorderend, met aandacht voor de armen, niet bekommerd om haar getalsmatige beperktheid noch om de begrenzing van haar activiteiten, niet geschokt door het klimaat van de maatschappelijke ontchristelijking noch door de geringe successen."

Open voor anders

Alle gelovigen hebben een unieke roeping: een uitnodiging van God zich naar Zijn beeld te verwerkelijken. Daarom moet de kerk openstaan voor nieuwe *charismata* en voor ambten/diensten (*Dienstämter*), die anders zijn dan de gebruikelijke. "De opwaardering van de plaats van de leken is een teken van de tijd, dat in zijn omvang nog ontdekt moet worden. In toenemende mate bewijst dit teken zijn vruchtbaarheid."

De nieuwe evangelisering moet zorgen voor een "cultuur van de roeping", waarin er een centrale plaats is voor op de achtergrond geraakte waarden als dankbaarheid, openheid voor het mysterie, gevoel voor de onvolmaaktheid van de mens én voor diens openheid voor het transcendente, bereidheid zich door de Ander en de ander te laten roepen en zich door het leven te laten uitdagen, vertrouwen in zichzelf en andere mensen, begrip en vergeving. Met het bovenstaande is een korte samenvatting van het eerste deel van het document gegeven.

Eigen roeping

In het tweede deel over de "theologie van de roeping" wordt de stelling dat iedere gelovige een eigen roeping heeft, nader uitgewerkt en dat leidt tot de conclusie dat enerzijds al die roepingen in hun verscheidenheid nodig zijn opdat de kerk haar roeping kan vervullen; de roeping van de kerk is het anderzijds om de voor en in de kerk werkzame roepingen mogelijk te maken. Dat geldt, consequenterwijze, zowel de roepingen tot een bijzondere wijding als die van de leken.

Integraal deel

In het derde deel over de "pastoraal van de geestelijke beroepen" wordt gesteld dat roepingenpastoraal integraal deel uitmaakt van het algemene pastoraat: dat is een dienst, aangeboden aan iedere persoon om de weg naar de verwerkelijking van het door God gegeven levensplan te vinden. Roepingen-pastoraat maakt de gelovigen attent op de vele oproepen van God en maakt hen bereid daar naar te luisteren en erop te antwoorden. Meerdere keren wordt gesteld dat dit roepingen-pastoraat zich tot alle gelovigen richt om "tot de ontdekking en het op zich nemen van de eigen verantwoordelijkheid binnen de kerk" te leiden. Roepingen-pastoraat leidt dan tot het op zich nemen van verplichtingen, niet tot het bevrediging

van de persoonlijke smaak.

Voor dit roepingen-pastoraat zijn "meesters van het geestelijke leven" nodig. Dat zijn niet alleen mannen, maar tegenwoordig ook vrouwen: vroeger hielpen mannen ook vrouwen bij het ontdekken van hun roeping, maar dat moet steeds meer door vrouwen gebeuren.

Persoonlijke begeleiding

Het vierde deel handelt over de "pedagogiek van de roeping", over persoonlijke begeleiding, vooral van jongeren op weg naar (gelovige) volwassenheid. Hier lijkt het toch meer over begeleiding naar religieus leven of priesterschap te gaan. Daarin worden vijf fasen onderscheiden: zaaien, begeleiden, opvoeden (*educare*), vormen (*formare*) en onderscheiden (*discernere*). Bij deze laatste fase wordt uitdrukkelijk gewezen op de voor de huidige jeugd kenmerkende "moeite met definitieve beslissingen" en op het belang van het reeds bereikt hebben van een persoonlijke evenwichtigheid (met name op affectief sexueel terrein).

Onduidelijke verschillen

In een voorlopige analyse blijkt dat er twee duidelijke verschillen zijn tussen het voorbereidende en het slotdocument.

Het slotdocument is ook kritisch t.o.v. de kerk zelf en de wijze waarop deze aan de jeugd verschijnt in Europa: zo'n gedachte is er niet in het voorbereidende document. En het slotdocument is duidelijk minder negatief over de jeugd (inclusief de kandidaten voor en de jongste generatie van priesters en religieuzen). De kritiek op de Europese cultuur is gebleven.

Heeft het congres de vragen beantwoord, die het voorbereidende document aanreikte? Die vraag kan ontkennend en bevestigend worden beantwoord. De kritiek op de kerk zelf en de vraag om een nieuwe inculturatie zijn zeker elementen voor de nieuwe bloei van de kerk in Europa. Roepingenpastoraat heeft een omvattende betekenis gekregen, omdat het er om gaat iedere gelovige te helpen bij het bereiken van zijn/haar roeping. Maar dat lijkt niet de bedoelde "kleine stap" te zijn, want wie krijgt die roepingenpastoraat in brede zin als opdracht?

Als men die wil bedelen aan de huidige groep priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers, is dat niet realiseerbaar: aan individueel pastoraat komen velen van hen toch al (te) weinig toe vanwege hun omvangrijke bestaande takenpakket. En

in de kleine nog actieve groep religieuzen zal er ook nog maar een enkeling zijn die deze taak er nog bij kan hebben naast bestaande activiteiten buiten, maar vooral binnen het eigen religieus instituut waar de interne taken ook uitgevoerd moeten blijven worden.

(AL)

Een aantal inleidingen, gehouden tijdens het genoemde Europees Roepingencongres, werd door de delegatie vanuit Nederland als 'bijzonder' of 'opvallend' gekwalificeerd. Frater Carlos Lacante fms, frater Antoon van de Berg cmm en pater Jan Sniijders sm waren zo bereidwillig om deze teksten vanuit het resp. Frans, Duits en Italiaans naar het Nederlands te vertalen. Wie geïnteresseerd is, kan van deze vertalingen een copie aanvragen bij Nita van Bergen of Miranda Roijers van de afdeling communicatie, telefoon 073-6921314.

Nieuwe gezichten op het bureau KNR

Degene die regelmatig belt met het bureau KNR, zal zijn opgevallen dat het afgelopen jaar een aantal nieuwe secretaresses is welkom geheten. Een overzicht van enkele veranderingen op het bureau KNR...

Els Verkooijen is het nieuwe gezicht op het bestuurs- en directiesecretariaat (full-time). De vacature die in mei '97 ontstond door het vertrek van Marja Arens naar de Franciscanessen van Oirschot, werd eerst tijdelijk door iemand anders vervuld, maar is sinds eind vorig jaar in haar handen. Op dit moment heeft *Els Verkooijen* het extra druk omdat ook de secretariële ondersteuning van de Commissie Reorganisatie Bureau aan haar is toevertrouwd.

Voor de FKR, WRR en FW werkt sinds enige tijd *Sylvia Hobeijn* als secretaresse (eveneens fulltime). *Esther Wagemakers*, sinds 1996 werkzaam bij de KNR, gaf na een verhuizing de voorkeur aan een (parttime) baan elders. *Sylvia Hobeijn* is nu het eerste aanspreekpunt voor vragen van financiële, fiscale of (arbeids)juridische aard, die zij vervolgens doorspeelt naar één van de betrokken stafmedewerkers. Voor bestellingen van het Rechtspositie-

Reglement of de Fiscale Vraagbaak bent u bovendien bij haar aan het juiste adres.

Op de afdeling communicatie is sinds april *Nita van Bergen* twee dagen per week als secretaresse actief. Haar komst was noodzakelijk door het vertrek van *Marian Claeren*. Na acht jaar aanvaardde zij een baan elders. Samen met de 'de ouwe getrouwe' *Miranda Roijers* zorgt *Nita van Bergen* voor onder andere de persberichten, het Internationaal Bulletin en dit besturenbulletin. Ook de groeiende groep van mensen die geïnteresseerd zijn in een (tijdelijk) verblijf in een klooster of één van de bezinningshuizen van de religieuze instituten, wordt door *Nita* en *Miranda* te woord gestaan.

Manusje-van-alles is secretaresse *Jeanette Janssen* (parttime). Tot duidelijk wordt wie de nieuwe huisvestingspartner op het Emmaplein wordt, en wie vervolgens de receptie 'bemenst', is zij 2,5 dag per week het vertrouwde gezicht op de receptie. Naast de bediening van de telefooncentrale en de eerste ontvangst van gasten, verricht zij ondersteunende werkzaamheden voor alle andere secretariaten.

Voorlopige oplossing

Dorry de Beijer, theologe en beleidsmedewerker in dienst van de SNVR, aanvaardde dit voorjaar een baan als algemeen secretaris van de Stichting Cura Migratorum, een organisatie die welzijnswerk verricht onder allochtonen. Ook houdt deze stichting zich bezig met de

relatie-opbouw tussen christenen en moslims.

Tijdens de algemene vergadering van de SNVR dit najaar wordt afscheid genomen van Dorry en bekeken óf en op welke wijze haar functie in de toekomst wordt ingevuld. Tot die tijd verricht zij op projectbasis nog enige taken.

SNVR houdt derde Antoinette van Pinxterenlezing

Op zaterdag 31 oktober 1998 heeft de derde Antoinette van Pinxterenlezing plaats in het ds. Piersoncollege in 's-Hertogenbosch. De lezing is ingesteld ter herinnering aan zr. Antoinette, die bijzonder veel betekend heeft voor de (vrouwelijke) religieuzen en voor de oecumenische vrouwenbeweging in de kerken. De derde Antoinette van Pinxterenlezing zal worden uitgesproken door mevrouw Donne Schmaal.

Donne Schmaal is verbonden aan het Diocesaan Pastoraal Centrum (DPC) van het bisdom Haarlem en al jarenlang betrokken bij de vrouw en geloofsbeweging en bij vrouwelijke religieuzen. Zij zal haar visie geven op het bondgenootschap tussen vrouwelijke religieuzen en andere vrouwen, zoals dat in de Intentieverklaring van de SNVR geformuleerd is.

Actuele vraagstukken

Mevrouw Schmaal zal haar lezing toespitsen op twee actuele vraagstukken: de spirituele bronnen en de financiële middelen. De geschiedenis komt aan bod, maar het accent ligt in haar benadering op het

heden en op de perspectieven voor de toekomst. Hoe staat het bondgenootschap er momenteel voor? Wat is er de afgelopen jaren bereikt? Wat zijn naast het respect en de waardering, de voetangels en klemmen op de brug tussen de vrouw en geloofsbeweging en vrouwelijke religieuzen? En wat de toekomst betreft: waar moeten we aan gaan werken, bij onszelf en ook met elkaar?

Dagindeling

De opzet van de dag is als volgt: 's ochtends zal mevrouw Schmaal haar lezing houden, die gevolgd wordt door twee korte co-referaten en reacties uit de zaal. 's Middags is er gelegenheid om in kleine groepen verder van gedachten te wisselen. Iedereen is welkom, ook mannelijke religieuzen en andere, bij dit onderwerp betrokken, mannen en vrouwen. De toegang is gratis.

Opgave is mogelijk door voor half september een kaartje te sturen naar de SNVR, Postbus 112, 5201 AC 's-Hertogenbosch. Begin oktober wordt dan nadere informatie toegezonden.

Colofon

Het KNR-besturenbulletin is een uitgave van de afdeling communicatie van de KNR en verschijnt in principe drie tot vier maal per jaar. Met het bulletin willen de medewerkers van het bureau aan het Emmaplein in 's-Hertogenbosch de besturen van de religieuze instituten in Nederland informeren over zaken die hen, en daarmee 'hun achterban' bezighouden. Aan ieder bestuur van de bij de KNR aangesloten religieuze instituten wordt een exemplaar verstrekt.

Opmaak en eindredactie: Miranda Roijers-Graumans & Myriam van den Hurk, KNR-afdeling communicatie, Postbus 111, 5201 AC 's-Hertogenbosch, tel. 073-6921314, fax. 073-6921322, E-mail M.vd.Hurk@knr.nl